

Anna HOLMANOVÁ
VEDA A VÝSKUM V PROGRAME FA STU

Niet pochybností, že prvoplánovým poslaním vysokých škôl je poskytovať záujemcom, splňajúcim predpísané podmienky, najvyšší stupeň vzdelania formou špecifickej, originálnej výučby. Toto poslanie je o to významnejšie, že v posledných desaťročiach dynamika rozvoja vedy, techniky a technológií permanentne zvyšuje tempo a hoci nerovnomerne, predsa posúva poznanie v každej oblasti činnosti. Pokrok primerane zvyšuje nároky na kvalifikáciu pracovníkov. Podľa odhadov podnikových manažérov, vedomosti absolventov vysokej školy vystačia v súčasnosti v priemere maximálne päť rokov, ale už aj počas tohto obdobia sa prejavuje potreba ich dopĺňať a inovovať. Študijné programy, ktoré ponúka vysoká škola svojim študentom, by teda mali predstihovať dobu, aby absolventi, ktorí sa zaradia do praktického života, našli v spoločnosti uplatnenie a mohli prispievať k jej rozvoju, alebo aby s ňou aspoň držali krok. Šírka a kvalita vedomostí a zručností absolventov škôl je síce podložená vlastnou tvorivou prácou študenta, ale v zásade je výsledkom realizácie ponuky študijných programov jednotlivých vysokých škôl a fakúlt a najmä pedagogického majstrovstva učiteľov, ktorí študijné programy koncipujú a realizujú. Vysokoškolskí učitelia sú tým základným pilierom, o ktorý sa opiera architektúra vysokoškolského vzdelávacieho systému. Na rozdiel od základných, stredných, odborných, nastavbových a rôznych špecializovaných škôl, v ktorých sa vyučovací proces opiera o celoštátne platné smernice a Ministerstvom školstva SR schválené učebné osnovy a učebnice, je v kompetencii vysokých škôl v zmysle zákona oprávnené a povinné zabezpečiť v svojej réžii celý rozsah vedomostnej ponuky a formu jej výučby.

Legislatívne východiská

V súčasnosti platný zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len zákon) platný od 1. apríla 2002, charakterizuje vysoké školy ako vrcholné vzdelávacie, vedecké a umelecké ustanovizne, ktorých poslaním je rozvíjať harmonickú osobnosť, vedomosti, múdrosť, dobro a tvorivosť v človeku a prispievať k rozvoju vzdelanosti, vedy, kultúry a zdravia pre blaho celej spoločnosti (§1, ods.1 zákona). Na dosiahnutie uvedeného poslania zákon zaväzuje vysoké školy rozvíjať, uchovávať a šíriť poznanie prostredníctvom výskumnej, vývojovej a ďalšej tvorivej činnosti (§1, ods.4, bod d zákona). Vysoké školy v oblasti vedy a techniky majú zákonom uloženú povinnosť vykonávať najmä základný výskum, využívať najnovšie poznatky vedy a techniky pri vzdelávaní študentov a zapájať ich do tvorivej vedeckej činnosti (§2, ods.12 zákona). Zo zákona jednoznačne vyplýva, že vysoké školy, ktorých poslaním je vzdelávanie, toto svoje poslanie majú realizovať na

základe vlastného prínosu k rozvoju vedy, techniky, umenia a ďalších tvorivých aktivít. Vysokej škole, aby mohla svoje poslanie plniť, poskytuje zákon akademické slobody, ktoré zaručujú slobodu vedeckého bádania, výskumu, vývoja umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti a slobodu zverejňovania výsledkov (§4 ods.1 písm. a) zákona). S tým súvisí aj sloboda výučby, spočívajúca najmä v otvorenosti rôznym vedeckým názorom, vedeckým a výskumným metódam a umeleckým smerom (§4 ods.1 písm. b) zákona).

Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že tvoriví pracovníci, teda vysokoškolskí učitelia a výskumní pracovníci, ktorí sú v pracovnom pomere s vysokou školou, majú na jednej strane zákonom vytvorené podmienky na napĺňanie poslania vysokej školy a na druhej strane ich zákon k tomuto napĺňaniu priamo zaväzuje. Teda vysokoškolský učiteľ je povinný časť svojej produktívnej kapacity venovať činnostiam, ktoré nie sú pedagogickými výkonmi, ale sú nevyhnutné na ich realizáciu v zmysle zákona.

Hodnotenie spôsobilosti vysokých škôl

Vysoká škola alebo fakulta poskytuje vysokoškolské vzdelávanie v rámci akreditovaných študijných programov (§2 ods.5 zákona), čo v praxi znamená, že každá vysoká škola alebo fakulta je povinná požiadať Akreditačnú komisiu, poradný orgán vlády SR (ďalej len AK), aby posúdila jej spôsobilosť uskutočňovať študijný program (§82, ods.2 písm. a) zákona).

Pri akreditácii hodnotí AK (§83 ods.2 zákona):

- obsah študijného programu,
- požiadavky na uchádzačov,
- spôsob výberu uchádzačov,
- požiadavky na absolvovanie študijného programu,
- úroveň študentov a absolventov,
- zabezpečenie realizácie študijného programu:
 - personálne,
 - materiálne,
 - technické,
 - informačné.

Akreditačná komisia má zákonom uloženú povinnosť sledovať, posudzovať a nezávisle hodnotiť kvalitu vzdelávacej, výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti vysokých škôl a napomáhať k jej zvyšovaniu (§82 ods.1 zákona). Komplexná akreditácia činnosti vysokej školy sa uskutočňuje v šesťročných intervaloch (§84 ods.2 zákona). Zákon teda pre vysoké školy určuje úlohy, predpisuje výkon kontroly ich plnenia a zabezpečuje zo štátneho rozpočtu základné zdroje na ich realizáciu.

Financovanie vysokých škôl

Rozhodujúcim zdrojom financovania verejnej vysokej školy sú dotácie z kapitoly rozpočtu Ministerstva školstva SR (ďalej len ministerstva) (§ 88 ods.1 bod a) zákona), ktoré poskytuje na základe zmluvy (§ 89 ods.3 a ods.2 zákona) vysokej škole prostriedky na:

- uskutočňovanie akreditovaných študijných programov,
- výskumnú, vývojovú alebo umeleckú činnosť,
- rozvoj,
- sociálnu podporu študentov.

Dotácia sa poskytuje v rozsahu ustanovenom zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok. Pri určovaní dotácie (§ 89 ods.4 zákona) na uskutočňovanie akreditovaného študijného programu je rozhodujúci:

- počet študentov,
- počet absolventov,
- ekonomická náročnosť realizovaných študijných programov,
- začlenenie vysokej školy medzi univerzitné alebo neuniverzitné,
- kvalita,
- ďalšie hľadiská súvisiace so zabezpečením výučby.

Dotáciu na výskumnú, vývojovú alebo umeleckú činnosť (§ 89 ods.5 zákona) tvorí priama podpora na rozvoj vedy a techniky, pričom sú rozhodujúcimi kritériami:

- výskumná, vývojová alebo umelecká kapacita,
- dosiahnuté výsledky v oblasti vedy, techniky alebo umenia,
- hodnotenie výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti,
- začlenenie vysokej školy medzi univerzitné alebo neuniverzitné.

Dotáciu na rozvoj vysokej školy (§ 89 ods.6 zákona) určuje ministerstvo na základe výberového konania, predmetom ktorého sú projekty vysokých škôl na uskutočňovanie rozvojových programov. Pri výberovom konaní sa berie do úvahy:

- kvalita predkladaných projektov,
- dlhodobý zámer ministerstva,
- dlhodobý zámer verejnej vysokej školy.

Vhodnou úpravou, ktorej sa školstvo už dlhšie dožadovalo, je uzákonenie možnosti prenesenia zostatku z dotácií (§ 89 ods.11 zákona) nevyčerpaných ku koncu kalendárneho roka do nasledujúceho roka, a to na:

- uskutočňovanie akreditovaných študijných programov,
- výskumnú, vývojovú alebo umeleckú činnosť,
- rozvoj školy.

Touto úpravou sa preklenulo každoročné napätie v možnosti financovania náročnejších aktivít v prvých mesiacoch roka, keď ešte administratívne nebola dotácia vysporiadaná. Dôležitá je skutočnosť, že tento zostatok nemá vplyv na pridelovanie dotácií na nasledujúci rok. Uvedené opatrenie umožňuje zabezpečiť rovnomernosť v čerpaní finančných prostriedkov, čím sa odstraňujú hluché miesta na začiatku roka a zvýšené dočerpávanie pridelených finančných limitov na konci roka, aby sa

naplnila zásada, platná pri predchádzajúcej schéme pridelovania dotácie zo štátneho rozpočtu, v rámci ktorej sa zvyšoval prídel tým subjektom, ktoré mali vyššie čerpanie a znižoval tým, čo si vytvorili v čerpaní finančných prostriedkov úspory.

V porovnaní so zákonom č. 172/1990 Zb. o vysokých školách zo 4. mája 1990, ktorý nadobudol účinnosť od 1. júla 1990 a vo svojej dobe znamenal výrazný kvalitatívny posun smerom k zabezpečeniu nezávislosti a akademickej slobody vysokých škôl^{1.)}, táto úprava a celková koncepcia finančného zabezpečenia vysokých škôl, umožňujúca financovanie z viacerých zdrojov (§ 89 ods.1 a § 16 ods.3 zákona), vytvorila dynamickejšie podmienky na realizáciu ich poslania. V oboch zákonoch sa vysoké školy definovali ako vrcholné ustanovizne zamerané na vzdelávanie, vedu a umenie. Význam, ktorý sa prikladal vedeckej práci^{2.)} v praktickej rovine demonštroval aj § 27 ods. 3 zákona č. 172/1990 Zb. o vysokých školách tým, že so súhlasom akademického senátu povoľoval uvoľniť učiteľa vysokej školy z plnenia pedagogických úloh na primerané časové obdobie a umožniť mu, aby sa venoval iba vedeckej alebo umeleckej práci ako jednému zo základných predpokladov odborného rastu.

Vysokoškolskí učitelia

Vysokoškolskí učitelia^{3.)} okrem lektorov, majú v náplni svojej práce aktívnu účasť na výskumných, vývojových alebo umeleckých činnostiach, zameraných na získanie nových poznatkov, vývojových produktov alebo umeleckých diel. Získanie vedecko-pedagogického titulu docent v habilitačnom konaní a profesor vo vymenúvacom konaní sa opiera o úspešné výsledky týchto činností, ktoré v svojom kvantitatívnom vyjadrení musia splniť kritériá stanovené jednotlivými fakultami. Kritériá schvaľuje vedecká/umelecká rada fakulty, vedecká rada univerzity a stanovisko k nim zaujíma AK pri akreditácii fakulty. Získanie vedecko-pedagogického alebo umelecko-pedagogického titulu docent alebo profesor umožňuje uchádzačovi obsadiť na základe (jedného) výberového konania funkciu docenta alebo profesora, najviac však na päť rokov.

Medzi povinnosťami vysokoškolského učiteľa pôsobiaceho vo funkcii docenta v oblasti vedy, techniky alebo umenia patrí (§ 75 ods.5 zákona):

- výskumná, vývojová alebo umelecká činnosť,
- zverejňovanie jej výsledkov (v časopisoch, na vedeckých, odborných alebo umeleckých podujatiach medzinárodného významu a pod.),
- vedenie výskumných alebo umeleckých tímov,
- organizovanie vedeckých alebo umeleckých podujatí.

Docent svoju tvorivú činnosť vykonáva, organizuje a prezentuje na celoštátnej úrovni, je osobnosťou v svojom odbore v domácej proveniencii a je schopný uspieť i v medzinárodnej konfrontácii. Prepojenie medzi pedagogickou a vedeckou činnosťou je zárukou dynamiky vývoja študijného odboru, v ktorom sa realizuje.

Zákon (§75, ods.4 zákona) ukladá vysokoškolskému učiteľovi pôsobiacemu vo funkcii profesora v oblasti vedy techniky alebo umenia:

- formovať trendy a koncepcie,
 - vykonávať výskumnú, vývojovú alebo umeleckú činnosť,
 - zverejňovať jej výsledky (v časopisoch, na vedeckých, odborných alebo umeleckých podujatiach medzinárodného významu a pod.),
 - viesť výskumné alebo umelecké tímy,
 - organizovať medzinárodné vedecké alebo umelecké podujatia.
- Profesora teda zákon charakterizuje ako osobnosť pracujúcu koncepčne na medzinárodnej úrovni. Očakáva sa, že v svojom odbore bude hybnou silou pokroku a jeho realizátorom.

Špecifiká FA STU

Význam, ktorý zákon prikladá vedeckej, výskumnej a umeleckej činnosti vysokých škôl je z uvedeného zrejmý, navyše zdôraznený vo viacerých ustanoveniach. Z nich vyplýva, že vysoká škola by mala zabezpečiť pre zamestnaných tvorivých pracovníkov také realizačné podmienky, aby ona sama mohla splniť svoje zákonom stanovené spoločenské poslanie.

Fakulta architektúry je v sústave vysokých škôl špecifická svojou kombináciou vedeckého, technického a umeleckého zamerania. V šťastnej zhode sa prelieva veda, umenie a technika do výslednej tvorivej činnosti. Veda je pevným základom pre inšpiráciu a invenciu, ktoré sú v istých polohách aj umeleckými atribútmi a ako také esteticky dotvárajú racionálnu výpoveď štúdie alebo realizovaného architektonického diela. Kým tvorca dospeje do tejto finálnej fázy, musí sa vysporiadať s množstvom čiastkových problémov, prípadne problémov súvisiacich so širšími vzťahmi, ktoré ovplyvňujú jednotlivé diela a často sa môžu klasifikovať ako interdisciplinárne. V tomto zmysle sa aj študijné programy, dôsledne reflektujúce súčasnú úroveň poznania a metódy rozvoja tvorivosti, priebežne inovujú a modifikujú.

Vedeckovýskumná činnosť

Vedeckovýskumná i umelecká činnosť sa odvíja najmä od:

- koncipovania nových vývojových trendov a koncepcií decíznej sféry,
- konkrétnych požiadaviek praxe,
- odborného zamerania autora,
- potreby riešenia čiastkového v nadväznosti na komplexné riešenie problému,
- spoločenskej objednávky,
- výziev a podmienok na zapojenie do medzinárodných sietí a pracovných skupín,
- zavádzania, resp. inovácie študijných programov.

a/ Náčrt východísk pred rokom 1989

Organizácia vedeckovýskumnej činnosti prešla od obdobia centrálného plánovania, ktoré sa skončilo v roku 1990, zásadnými zmenami a prechod nebol bezproblémový, i keď s odstupom času je potrebné zdôrazniť, že vedecká komunita zvládla novú situáciu prekvapujúco rýchlo. V dobe centrálného plánovania fakulta uzatvárala s poverenou inštitúciou (ministerstvo, Slovenská akadémia vied, výskumný ústav a pod.) kontrakt na riešenie plánovanej a zo štátneho rozpočtu financovanej hlavnej výskumnej úlohy, ktorá predstavovala komplexné riešenie celospoločensky závažného problému, ako napr. bývanie, životné prostredie, vidiek atď. a jednotlivé pracoviská - katedry^{4.)} sa zapojili do riešenia určených etáp výskumnej úlohy podľa svojho odborného zamerania, pričom každý pracovník, prípadne riešiteľský kolektív riešil určenú parciálnu časť. Jednotlivé katedry a pracoviská fakulty, ak disponovali dostatočnou vedeckou kapacitou, sa však mohli napojiť aj mimo hlavnej úlohy (ako riešitelia samostatnej etapy) na ďalšie inštitúcie, ktoré mali finančne zabezpečený kontrakt.

Financovanie výskumnej úlohy sa odvíjalo od vedeckej kapacity, ktorú tvoril súčet hodín odpracovaných všetkými členmi riešiteľského kolektívu. Určená hodinová sadzba vo vzťahu k vedeckej kapacite tvorila základ financovania výskumnej úlohy pre jednotlivé pracoviská. Z hľadiska administratívneho bol tento model financovania jednoduchý a prehľadný, žiaľ, miera efektívnosti bola skôr nízka. Čím viac hodín z vynaloženej vedeckej kapacity riešitelia čiastkovej úlohy vykázali, tým im prislúchal väčší podiel z čiastky určenej na riešenie etapy výskumnej úlohy. Túto časť po úspešnej oponentúre zodpovedný riešiteľ mohol rozdeliť na odmeny medzi členov riešiteľského kolektívu podľa skutočne odvedenej práce. Bežné výdavky, resp. kapitálové výdavky boli naplánované na celú úlohu a prerozdelené sa podľa vedeckej kapacity zúčastnených pracovísk. Výskumný pracovník mal na tento účel k dispozícii celú svoju vedeckú kapacitu, t.j. 2 000 hod., vysokoškolský učiteľ zvyčajne 500 hod., teda štvrtinu svojej celkovej kapacity, výnimočne 800, max. však 1 000 hod. Prostriedky, ktoré sa do konca roka nevyčerpali sa museli vrátiť do štátneho rozpočtu.

V podstate platila premisa „koľko sa prideli, toľko sa minie“, ktorá nevedela systémovo k hospodárnemu nakladaniu s finančnými prostriedkami a s pracovným časom. Toto organizačne slabé miesto sa prekrývalo rôznymi hnutiami - za efektívnosť, rentabilitu a racionalitu. Ďalším nedostatkom tohto systému bola „tvorba do zásuvky“. Výsledky výskumu sa vždy využili v pedagogickom procese, ale okrem niekoľkých prípadov, nebola garantovaná spoločenská objednávka na prevzatie a realizáciu záverov výskumu v praxi. Zostávali akoby majetkom pomerne úzkej časti vedeckej komunity.

b/ Nové systémy podpory vedy a výskumu v rokoch 1990 - 1996

Rozpadom štátnych riadiacich a plánovacích štruktúr sa situácia vo vedeckom výskume na vysokých školách podstatne zmenila. Usmernenie ako ďalej, priniesol už spomínaný Zákon č. 172/1990 Zb. o vysokých školách, ktorý umožnil širšie rozvinúť tvorivý potenciál „zdola“.

Zákonom deklarovaná sloboda vedeckého bádania a uverejňovania výsledkov (§ 2 odst. 1 zákona č. 172/1990 o vysokých školách) tvorivých pracovníkov vysokých škôl sa prejavila v množstve podaných projektov, zameraných na rôznorodé samostatné okruhy problémov, ktoré zodpovedali záujmom riešiteľov.

Vznik Grantovej agentúry pre vedu (GAV), neskôr transformovanej na Vedeckú grantovú agentúru (VEGA)^{5.)}, ktorá bola vybavená finančnými prostriedkami a rozhodovacou právomocou opierajúcou sa o vedeckú kapacitu špičkových odborníkov navrhnutých vysokými školami a pracoviskami Slovenskej akadémie vied, vniesla do vedeckej činnosti kritérium kvality a istotu vo financovaní bežných a kapitálových nákladov nevyhnutných na riešenie projektov. V počiatočných fázach fungovania grantového systému sa prerozdelenie na projekty z vládnej rezervy rozpočtu pre vysoké školy 25%, pre SAV 40% s tým, že tento podiel sa bude zvyšovať na úkor inštitucionálnej dotácie.

Kvalita projektov bola od počiatku činnosti grantovej agentúry sledovaná veľmi starostlivo. Žiadosť o pridelenie grantu posudzovali aspoň dvaja oponenti, pričom jeden z nich mal byť zo zahraničia. Mala stanovenú štruktúru a musela spĺňať predpísané formálne náležitosti, medzi ktoré patrilo jasne špecifikovaný vedecký cieľ, metódy na jeho dosiahnutie, prehľad súčasnej úrovne poznania, možnosti uplatnenia výsledkov výskumu a rozpočet nákladov na riešenie. Istou paralelou takto vypracovanej žiadosti bola príprava materiálov na vstupnú oponentúru v systéme organizácie výskumnej činnosti do roku 1990.

Ako sa ukázalo, tvoriví pracovníci FA STU novou situáciou vôbec neboli zaskočení. Na základe kvantitatívnych ukazovateľov je možné jednoznačne konštatovať, že pri získavaní grantovej dotácie boli nadpriemerne úspešní. Odborná grantová komisia MŠ SR č. 4 Stavebníctvo, architektúra a ostatné technické vedy v roku 1991 posúdila 71 projektov, z toho 23 z FA STU, t.j. 32%. Z nich 6 projektov bolo zaradených do kategórie A, 11 do kategórie B a 6 do kategórie C. Grantová podpora bola udelená len kategóriám A a B, pričom kategória B nedostala investičné prostriedky. Projektom kategórie C grantová agentúra dotáciu nepriznala. Priestor im poskytla FA STU tým, že boli zaradené medzi projekty menej ambiciózne, ktoré riešitelia tematicky zamerali na okruhy zapadajúce do záujmového poľa fakulty a primerane cieľu projektu si uplatňovali aj nižšie nároky na financovanie. Tieto projekty boli zaradené do kategórie inštitucionálneho výskumu fakulty a ich financovanie sa zabezpečovalo z rozpočtu FA STU, z kapitoly veda a výskum.

3/ Tematické okruhy vedeckovýskumných projektov

Projekty sa v tomto období tematicky upriamili prevažne na aktuálne problémy, z ktorých niektoré boli dlhodobou obchádzané buď preto, že sa z celospoločenského hľadiska pokladali za marginálne alebo ich riešenie by predstavovalo podstatnú systémovú zmenu. Spoločenskú aktuálnosť vyjadrovala prevažná časť tém, napr. viaceré reflektovali zrušenie technologického embarga a globálny nástup informačných technológií, absenciu informácií o sakrálnej architektúre, potrebu zvýšenia ekologického prístupu k architektonickej a urbanistickej tvorbe, nový prístup k ochrane a využívaniu historických a kultúrnych pamiatok, konverziu výrobných kapacít a ich využitie na nové účely a pod. Výber tém bol z hľadiska komplexnosti riešenia zameraný skôr na čiastkové problémy, čo v zásade korešpondovalo i s novou štruktúrou fakulty, v rámci ktorej sa štyri základné katedry rozdelili na vysoko špecializované pracoviská, a to na 15 katedrií a 3 kabinety. Tento postup zodpovedal celospoločenskej klíme, v ktorej vo všetkých oblastiach dominovala totálna zmena, a to počnúc politickým systémom cez zákonodarstvo a rušenie, resp. transformáciu dovtedajších štruktúr po budovanie nových. Stanovenie priorít v období prevažujúcich politických rozhodnutí bolo veľmi diskutabilné, istejšou cestou sa ukazovalo byť riešenie problémov základného výskumu zameraného na dva východiskové ciele:

- na prípravu mladej generácie architektov a dizajnérov, aby mohli obstáť v konkurencii na pracovnom trhu aj po otvorení hraníc,
- na hlbšie prepracovanie teoretických problémov architektonickej a urbanistickej vedy, resp. umeleckého odboru dizajn.

Projekty predbiehali spoločenskú objednávku, aby mohli argumentačne vstupovať do legislatívneho procesu a vytvárať ponuku na formujúcom sa trhu. V tom čase Ministerstvo školstva SR hľadalo námety na prioritné smery rozvoja štátnej vedeckej a výskumnej politiky aj aktivizovaním vysokých škôl a poskytlo priestor na podanie návrhov i jednotlivým fakultám, ktoré podľa vtedajšej legislatívy (§ 5 ods. 1 zákona č. 172/1990 Zb. o vysokých školách) disponovali právnou subjektivitou. Návrhy syntetických výskumných zámerov, ktoré predložila FA STU v roku 1991 boli v súlade s koncepciou jej rozvoja a sledovali tri zásadné línie, ktoré mali z hľadiska celospoločenského napredovania strategický význam:

1. Zlepšenie kvality obytného prostredia: Revitalizácia a identifikácia prostredia (vypracoval doc. Ing. arch. Peter Havaš, CSc.).
2. Záchrana a obnova historickej architektúry: Kultúrno-historická topografia, bonita, záchrana a obnova historických štruktúr a objektov (Ing. arch. Anna Schwarzová, CSc.).
3. Ochrana životného prostredia: Architektúra a urbanizmus ako fenomén tvorby, ochrany a obnovy životného prostredia (doc. Ing. arch. Julián Kepl, CSc.).

Tieto línie sledovali do istej miery i projekty, ktorým prideliла komi-

sia GAV grant už v roku 1991 a teda splňali požadované kvalitatívne kritériá. Prevažne sa zaoberali jestvujúcim stavom stavebného fondu a širších územných vzťahov, ich priemetom do zmenených spoločenských podmienok a hľadaním východísk pre nové rozvojové kritériá a teoretické bázy, v ktorých už zarezonovali aj hľadiská nastupujúcej informačnej spoločnosti. Architektonické a urbanistické koncepty sa vymanili z technologických či ideových obmedzení a programovo sa usilovali o zaradenie do aktuálnych trendov spoločenského pohybu. Ak abstrahujeme od týchto základných aspektov prístupu k výberu tém a zameriame sa len na proces architektonickej tvorby a nie na fundament, na ktorom sa realizuje, môžeme projekty zoskupiť do viacerých okruhov tém^{6.)}:

- *estetizácia a humanizácia územia* (5 tém): centrálna mestská zóna (P. Havaš - A), architektonická tvorba pre aktivity voľného času (D. Bálent - B), pracovné prostredie v priemyselných zónach stredne veľkých miest (J. Havaj - C), povojnové obytné súbory (J. Kavan - B), integrácia malovýrobných aktivít do obytnej štruktúry (J. Pokorný - C),
- *základné teoretické problémy* (3 témy): metodologické aspekty výskumu architektúry a urbanizmu (R. Šteis - B), začleňovanie územia SR do sídelného systému európskej Pentagonály (M. Mašek a M. Finka - B), dejiny kultúry aplikované na architektúru (L. Fašangová - C),
- *mestotvorné prvky* (4 témy): revitalizácia vnútramestských narušených častí (T. Alexy - B), kompozícia mestotvorných fenoménov (F. Trnkus - B), zdravé mesto - verejné zdravie (D. Kaliská - B), rozvojové aspekty miest a dedín (A. Sapirova - B),
- *záchrana, využitie a ochrana stavebného kultúrneho dedičstva* (3 témy): farebnosť v architektúre (M. Bašo - A) kultúrno-historická topografia (P. Vodrážka - A), reanimácia historických štruktúr obytného prostredia (B. Dohnány - C),
- *hľadanie nových foriem v tvorbe* (1 téma): bionické tvarovanie tuhého tenkého listu (A. Vranka - A),
- *počítačová podpora tvorby* (3 témy): modelovanie, animácia a simulácia architektonických a urbánnych štruktúr (P. Gandl, P. Furdík - A), priestorové videnie a vnímanie mestského priestoru (J. Minjarik - B), optimalizácia rozvoja štruktúr a systémov (P. Gál - B),
- *životné prostredie* (1 téma): ekologicky viazaná architektonická tvorba (J. Kepl - A),
- *technické úpravy* (2 témy): obnova opotrebovaného veľkopanelového bytového fondu (L. Lýsek - B), montované rodinné domy (I. Tužinský - B).

d/ Inštitucionálny výskum

Riešitelia, ktorí z rôznych dôvodov nepožiadali o grant, dostali príležitosť uplatniť svoje vedecké záujmy v rámci inštitucionálnych projektov. Prijímacia procedúra bola veľmi jednoduchá, bolo potrebné vypracovať žiadosť, oponentom sa nepredkladala, jej riešenie bolo v kompetencii prodekan^{7.)} pre vedeckovýskumnú činnosť a oddelenia pre vedu a výskum. Ak projekt spĺňal

predpísané náležitosti, (odvodené od požiadaviek GAV), finančnú podporu mu bolo možné poskytnúť. Ako už bolo vyššie spomenuté, medzi inštitucionálne projekty boli zaradené aj všetky projekty, ktorým GAV pridella kategóriu C.

Témy projektov uchádzajúcich sa o inštitucionálny príspevok reflektovali špecifické potreby pracoviska a odvíjali sa od príslušných zameraní tak, aby sa mohli využiť vo výučbe. Aj vo výsostne aktuálnej téme humanizácie pribudol nový aspekt (zdravotne postihnutí občania) a spektrum problémov sa obohatilo o ďalšie témy, doteraz neriešené. Inštitucionálne projekty sa zamerali na nasledovné oblasti:

- *revitalizácia a humanizácia* (4 témy): Revitalizácia a identifikácia prostredia (M. Šarafín), humanizácia sídel urbanistickými prostriedkami (J. Komrska), princípy tvorby obytného prostredia pre hendikepovaných občanov (M. Kopecký), odstraňovanie bariér v architektonicko-urbanistických súboroch (B. Jakubíková),
- *životné prostredie*: (1 téma) Tvorba poľnohospodárskych areálov z hľadiska ochrany a tvorby ŽP (J. Bóna),
- *základné teoretické problémy*: (2 témy) Architektonicko-urbanistické formovanie verejných priestorov (J. Brath), princípy, zásady a regulatívy pre rozvoj osídlenia v dimenzii veľkého územného celku (B. Kováč),
- *sakrálna architektúra*: (1 téma) Sakrálna architektúra na Slovensku a jej podiel na formovaní slohového názoru (E. Lukáčová).

Inštitucionálny príspevok umožňoval projektom pokrytie najzákladnejších materiálových výdavkov, vrátane literatúry, prípadne umožnil vycestovať do terénu na prieskum a zber informácií alebo na seminár či workshop. Inštitucionálne projekty neprerástli z polohy riešenia čiastkového problému jednotlivcom či kolektívom zloženým z členov katedry, do celofakultnej úrovne komplexného riešenia širších spoločenských problémov so zainteresovaním všetkých pracovísk fakulty, i keď ojedinelé hlasy požadujúce určiť jednu, prípadne dve vedecké priority a na ne koncentrovať vedecký potenciál fakulty sa sporadicky ozývali. Potreba samostatnej práce a nezávislého rozhodovania tvorivých pracovníkov jednoznačne prevažovala a bola silnejšia ako vidina prispôsobovania sa určenej generálnej línii. Hlavnými prekážkami centralizovania inštitucionálneho výskumu však bolo poddimenzované financovanie zo strany štátneho rozpočtu a problémy s nájdením konkrétneho odberateľa výsledkov výskumu.

Financovanie vedy a výskumu v podmienkach FA STU

Kritériá prijaté pre systém financovania jednotlivých projektov sa ani v roku 1991 úplne nevymanili z dovedty zaužívej praxe^{8.)}. Základom pre výšku dotácie zostala plánovaná vedecká kapacita, no čiastočne sa už prihliadalo i na nákladovú náročnosť projektu a potenciál riešiteľov. Táto neujasnenosť sa prejavila i v tom, že GAV v prvom roku riešenia grantovú dotáciu odstupňovala jednotne podľa kvalitatívnych kategórií, ale v ďalších rokoch sa grant už výraznejšie diferencoval podľa charakteristík samotných

projektov, pričom významnú úlohu zohrávalo plnenie cieľov a úroveň publikovania výstupov projektu. Náročnosť postupu pri získavaní grantu predstavovala pre nositeľov grantu a materskú fakultu ako istú mieru úspechu, tak aj záväzku, a preto bola jeho reálna podpora i zo strany školy namieste. A tak, hoci granty boli finančne podstatne lepšie zabezpečené ako inštitucionálne projekty, FA STU dofinancovala plánované aktivity projektov na základe žiadosti, pokiaľ dotácia z grantu nepostačovala na splnenie stanovených cieľov.

a) Financovanie interných inštitucionálnych projektov

Inštitucionálne projekty sa v počiatkoch budovania grantového systému a opustenia modelu centrálného plánovania stali akousi nástupnou platformou prebiehajúcej reformy. Koncepcia inštitucionálneho výskumu bola zameraná na:

- operatívne budovanie novej štruktúry výučby - prípravu nových predmetov a študijných programov,
- uchopenie dovedy neriešených tém a vybudovanie publikačných aktivít potrebných pri koncipovaní žiadosti o grant,
- možnosť slobodného výberu témy riešenia, odskúšanie metodických postupov, resp. preverenie správnosti zvoleného smeru bádania.

Záujem o interné granty inštitucionálneho výskumu postupne rástol, ustálil sa na počte 23 - 30 projektov ročne. V rokoch 1990 - 1992 bola kvóta pridelená MŠ SR na inštitucionálny výskum primeraná a v rozumnej miere bolo možné pokryť ako základné nároky na výskumnú činnosť, tak prezentovať jej výsledky. V roku 1994 však dotácia radikálne klesla a možnosti inštitucionálneho výskumu sa zmenšili na takmer symbolickú výšku podpory. S hlboko poddimenzovanou dotáciou si musela fakulta poradiť aj v roku 1995. V ďalšom období, až do roku 2003, sa prídel finančných prostriedkov oproti stavu minima v roku 1994 striedavo zvyšoval dvoj až štvornásobne, čo síce umožňovalo zachovať stav prežitia, ale nepredvídateľnosť výšky dotácie neumožňovala prijať žiadnu dlhodobejšiu stratégiu a priestor pre vedeckovýskumné aktivity bolo potrebné vytvárať operatívne.

Na riešenie tohto stavu prijala FA STU opatrenie^{9.)} na báze hierarchizácie inštitucionálnych projektov na:

- evidované projekty bez finančnej podpory, ktoré slúžili na overovací výskum určitej témy, stavu jej poznania, vytýčenie tém a smerov výskumu s predpokladom sformulovania úspešnej žiadosti o podporovaný projekt,
- projekty s finančnou podporou, ktoré nadväzujú na súbor poznatkov určitého zamerania a rozvíjajú ho do toho stavu poznania, ktorá umožňuje sformulovanie úspešnej žiadosti o agentúrny grant.

Vedúci riešitelia boli zodpovední za efektívne vynakladanie pridelených prostriedkov, evidenciu o tom viedlo i odd. vedy a výskumu FA STU. Po vyčerpaní dotácie bolo možné požiadať o príspevok na jednotlivé aktivity. Túto možnosť mali aj vedúci riešitelia nefinancovaných projektov. Na realizáciu vedeckový-

skumných aktivít sa mohlo využiť financovanie ako z fakultných tak z mimofakultných zdrojov (rozpočet, nadácie, fondy, sponzori, Podnikateľské centrum FA STU, vlastný príspevok a pod.). Inštitút nefinancovaných projektov teda do určitej miery financovanie umožňoval, na základe zdôvodnenej požiadavky, zodpovedný riešiteľ však nemal nárok na finančnú dotáciu formou grantu, ktorý umožňoval nezávislé rozhodovanie.

b) Financovanie agentúrnych grantov FA STU

Koncepcia interných grantov MŠ SR a SAV pre zabezpečenie špecifických úloh slovenskej vedy, kultúry a edukácie bola schválená uznesením vlády SR č. 160 zo 14.3.1995, úloha C - bod 5. Ministerstvo predložilo Plán úloh za rezort MŠ SR na rokovanie vlády v novembri 1995. V Pláne boli interné granty rozčlenené na podsystem vedy a podsystem kultúry a edukácie. Cieľom v podsysteme vedy bola:

- konštrukcia spoločného objektivizujúceho systému koordinovaného výberu a hodnotenia vedeckých projektov,
- spolupráca pri tvorbe priorit v oblasti vedy a výskumu v rezorte školstva.

Realizácia cieľov pripadla grantovej agentúre VEGA, ktorá vypracovala svoj štatút, formuláre na podávanie žiadostí o grant a pravidiel na hodnotenie projektov.

Podsystem kultúry a edukácie mal totožné ciele, obsahovo bol však zameraný na tvorbu vzdelávacích, koncepčných, metodických a normatívnych materiálov, umeleckých diel a na podporu kultúrnych, umeleckých a propagačných aktivít rezortu školstva.^{10.)}

Správou a administratívou grantu bola poverená agentúra KEGA. Sformovanie grantových agentúr prispelo k vytvoreniu jasných pravidiel pre financovanie projektov základného výskumu prostredníctvom agentúry VEGA a projektov riešiacich špecifické problémy v rámci základného poslania vysokých škôl s podporou agentúry KEGA.

Podiel finančných prostriedkov na vedeckovýskumnú činnosť medzi inštitucionálnou rozpočtovou dotáciou a dotáciou získanou riešiteľmi na základe žiadosti o financovanie projektu od grantových agentúr sa postupne menil stále výraznejšie v prospech agentúrnych grantov, a to od 39 % v roku 1991 po 73% v roku 2004. V rokoch 1994 - 1999 agentúrne projekty získali 50 - 60% prostriedkov poukázaných fakulte na vedu a výskum, v rokoch 2000 - 2004 to bolo už 70 - 80%.

Od roku 2001 začala FA STU využívať i možnosť dofinancovania medzinárodných projektov prostredníctvom projektov medzinárodnej vedecko-technickej spolupráce (MVTs). Tento program zaviedlo MŠ SR ako podporu vysokým školám pri rozvíjaní spolupráce so zahraničnými partnermi. Práve tento flexibilný prístup ministerstva sa ukázal ako mimoriadne užitočný a umožnil fakulte bezproblémový vstup do európskeho výskumného priestoru na viacerých frontoch.

**Prehľad dotácií z rozpočtu MŠ SR na vedu a výskum FA STU v rokoch 1990 – 2004 v Sk
(granty GAV/VEGA, KEGA, MVTS, inštitucionálne projekty)**

Rok	VEGA		KEGA		MVTS	Inštitucionálne	
	Bežné výdavky	Kapitálové výdavky	Bežné výdavky	Kapitálové výdavky	Bežné výdavky	Bežné výdavky	Kapitálové výdavky
1990	-	-	-	-	-	1 489 000	-
1991	672 880	249 600	-	-	-	1 462 000	-
1992	822 890	346 200	-	-	-	1 379 000	-
1993	384 000	321 000	-	-	-	650 000	538 000
1994	174 000	226 000	-	-	-	139 000	129 000
1995	305 000	70 000	-	-	-	176 000	226 000
1996	459 000	204 000	-	-	-	312 000	266 000
1997	516 000	175 000	50 000	-	-	274 000	280 000
1998	505 000	182 000	240 000	-	-	435 000	365 000
1999	646 000	317 000	114 000	-	-	569 000	193 000
2000	699 000	381 000	52 000	-	-	391 000	172 000
2001	651 000	374 000	30 000	-	176 000	316 000	245 000
2002	1 059 000	814 000	228 000	40 000	440 000	363 000	373 000
2003	814 000	521 000	325 000	71 000	925 000	191 000	478 000
2004	2 049 000	493 000	569 000	71 000	903 000	701 000	789 000

Zdroj: archív Odd. VaV FA STU, R. Šubinová, A. Holmanová

Súčasná koncepcia vedeckovýskumnej činnosti FA STU

Ťažisko výskumnej činnosti FA STU spočíva v základnom výskume, čo zohľadňovala aj Stratégia vedeckovýskumnej činnosti v rokoch 2000-2005, ktorá sa opierala o priority prezentované pracoviskami fakulty, ktoré Vedecká a umelecká rada FA STU schválila v roku 1998 a po ich aktualizácii aj v roku 2001. Tematicky vychádzali zo zamerania pracovísk (katedier, kabinetov), no objavili sa i témy, ktoré ho prekročovali a vyžadovali si na riešenie interdisciplinárnu spoluprácu. V zásade sa jednalo o prehĺbovanie teoretických základov jednotlivých odborov, riešenie problémov obytného, pracovného alebo komplexne chápaného životného prostredia aj vo vzťahu k výrobným aktivitám a tvorbe krajiny, o záchranu, ochranu

a využívanie historického kultúrneho dedičstva, o urbanistické aspekty rozvoja územia, pričom ako nový fenomén zaujalo významný post priestorové plánovanie, dokonca v medzinárodnom kontexte o čom svedčí aj skutočnosť, že Európska komisia v rámci projektu PERSEUS akreditovala Stredo európske školiace centrum priestorového plánovania FA STU - SPECTRA na centrum excelentnosti. Systematické budovanie teoretickej základne v jednotlivých odboroch je počínom rezonujúcim i pri vstupe na medzinárodnú scénu, na ktorej sa fakulta stále výraznejšie etabluje. Ťažisko výskumných aktivít zaznamenáva odbor urbanizmus s priemetom na vznik nových študijných programov a výrazný posun v teórii smerom k formovaniu študijného odboru dosiahla fakulta i v umeleckom odbore dizajn^{11.)}.

Kvantitatívne parametre, ktoré FA STU dlhodobo dosahuje^{12.)} mohli signalizovať stabilizovanú úroveň a dôvod k spokojnosti. Analýza štruktúry projektov však odhaľuje, že stále viac absentujú projekty, ktoré by sa zaoberali perspektívami rozvoja architektúry, chýbajú vízie, predstavy o jej ďalšom smerovaní^{13.)}. Táto absencia sa prejavuje prinajmenej v európskom rozmere, o čom svedčia predkladané tematické výzvy medzinárodných programov, či už pôvodne zameraných na pomoc (TEMPUS-PHARE) alebo v súčasnosti na spoluprácu 5. a 6. rámcový program, INTERREG a pod. Vlastný rozvoj architektúry nie je v popredí spoločenského záujmu, architektúra si hľadá svoje miesto ako viac-menej marginálna súčasť komplexného riešenia problémov. Systematika, hierarchizácia, prevádzkové vzťahy, zakomponovanie do prostredia, sociálne a ekologické dopady, estetika výsledného produktu, atď. sú atribútmi architektonického riešenia, ktoré by metodicky mali byť súčasťou každého projektu, výsledkom ktorého je tvorivá činnosť v priestore. Spoločnosť akoby ešte nedozrela na komplexné riešenia, prednosť má skratka vedúca k zrýchleniu ekonomickej efektívnosti. Táto situácia je pre architektov výzvou i príležitosťou.

FA STU pripravuje stratégiu rozvoja vedeckovýskumných aktivít na roky 2006-2010. Aby sa umožnilo širšie zapojenie každého pracovníka do vedeckovýskumnej práce, v roku 2004 sa upustilo od inštitucionálnych projektov so zámerom odbúrať obmedzujúce faktory, ako sú administratíva, jednorazový termín na podanie prihlášky, neúčelné financovanie (niektoré inštitucionálne projekty pridelené prostriedky použili až koncom roka, zväčša na nákup kancelárskeho materiálu) a podporiť jednotlivcov alebo tímy financovaním konkrétnych zdôvodnených aktivít na základe žiadosti. Tieto aktivity by mali vyústiť do podania žiadosti o agentúrny grant alebo do prípravy medzinárodného projektu.

Dlhodobá programová stratégia, o ktorú sa FA STU opiera je vytvorenie priateľského prostredia pre slobodný rozvoj vedeckovýskumnej činnosti v rámci možností ohraničených dotáciami z rozpočtu MŠ SR.

Poznámky

1.) Zákon č. 58/1950 Zb. o vysokých školách z 18.5.1950 zrušil 37 právnych noriem, ktoré dovtedy kodifikovali pôsobenie vysokých škôl (VŠ). Minister školstva vied a umení ako zástupca štátu prevzal nad nimi správu a dozor. Ku všetkým opatreniam na VŠ sa vyjadroval Štátny výbor pre vysoké školy v roku 1956 premenovaný na Slovenský výbor pre vysoké školy, zriadený ako poradný orgán ministra. Profesorský zbor, dovtedy najvyšší samosprávny orgán školy nahradila Rada vysokej školy, od roku 1956 Vedecká rada školy/fakulty.

2.) Podľa zákona o služobných pomeroch vysokoškolských učiteľov z roku 1919 profesor nesmel byť nikým obmedzovaný vo svojom vedeckom bádani a vo výučbe. Po II. svetovej vojne boli naďalej VŠ považované za vedecké centrá, ich postavenie sa zmenilo po zriadení ČSAV v roku 1952 a SAV v roku 1953, ktoré boli lepšie materiálne a finančne vybavené, aby mohli rozvinúť bádateľské a výskumné zámery. VŠ sa od roku 1950 zapojili do úloh jednotne plánovaného štátneho výskumu a výstupy z riešených úloh mali hlavne zabezpečiť chýbajúcu študijnú literatúru. Novela vysokoškolského zákona č. 46/1956 Zb. z 24.9.1956, ktorou sa mení a dopĺňa zákon o VŠ z roku 1950, rozšírila úlohu vysokoškolských učiteľov aj o oblasť vedeckovýskumnej činnosti a vysoká škola mala pomôcť rozvoju vedy pri zvyšovaní technickej úrovne odvetví národného hospodárstva. V rokoch 1956-57 SVŠT vytvorila 8 pracovísk – laboratórií a vedeckovýskumných ústavov. Významný pokrok priniesol nový Zákon o vysokých školách č. 19/1966 Zb., zo 16.3.1966. Pedagogická a vedecká práca sa stali základnou povinnosťou vysokoškolského učiteľa a VŠ sa stali súčasťou celoštátnej vedeckovýskumnej základne. SVŠT zvýšila počet svojich vedeckovýskumných pracovísk na 15. Zmenu priniesla novela vysokoškolského zákona č. 163/1969 Zb. a ešte výraznejšie nový zákon č. 39/1980 Zb., ktorý znovu vrátil VŠ pod právomocí ministra, čo sa vzťahovalo i na riadenie spolupráce VŠ so spoločenskou praxou.

3.) §75 zákona. Vysokoškolskí učitelia pôsobia vo funkciách profesor, hosťujúci profesor, docent, hosťujúci docent, odborný asistent, asistent a lektor. Vysoké školy v zmysle § 74 ods. 1 zákona zamestnávajú vysokoškolských učiteľov, výskumných pracovníkov, umeleckých pracovníkov a ostatných zamestnancov.

4.) Odborne príslušné katedry absorbovali výskumné pracoviská podľa novely vysokoškolského zákona č. 163/1969 Zb.

5.) Dohoda medzi MŠ SR a SAV o zriadení spoločnej Vedeckej grantovej agentúry MŠ SR a SAV – VEGA bola podpísaná 17.11.1995. List MŠ SR č. 6545/95-163 z 30.11.1995.

6.) v zátvorke je uvedený vedúci riešiteľ projektu a kvalitatívna kategória, podľa rozhodnutia grantovej agentúry.

7.) Prodekan pre vedu, výskum a zahraničné styky prof. Peter Gál v roku 1996 po svojom nástupe do funkcie zriadil medzirezortnú komisiu pre vedu a výskum, v ktorej bolo zastúpené i mimofakultné prostredie (SAV), ako svoj poradný orgán. Jednou z úloh komisie bolo i preštudovanie žiadostí o interné granty a prednesenie odborného stanoviska. Výberový proces tým získal na objektivite a pridelovanie finančných prostriedkov sa stalo dokonale transparentným.

8.) Neistotu či sa neinvestičné prostriedky pridelené GAV môžu využiť aj na úhradu cestovných a pobytových nákladov riešiteľov na zahraničných podujatiach vyriešil až list MF SR č. 1/273/1991 z 3.9.1991. V predchádzajúcom systéme financovania sa zahraničné cesty platili z centrálnych zdrojov v osobitnom režime.

- 9.) Gál, P.: Vedeckovýskumná činnosť. In: Správa o činnosti FA STU za rok 1998. Interný materiál. Bratislava: FA STU, 1999, s. 8.
- 10.) List MŠ SR č. 6545/95-163 z 30.11.1995.
- 11.) Petránsky, L. a kol.: Design ako faktor kultúrnej a ekonomickej úrovne spoločnosti (1994 – 1996). Projekt VEGA.
Petránsky, L. a kol.: Interdisciplinárne fórum dizajnu (1997-2000). Projekt KEGA.
Lehotský, P. a kol: Moderné technológie vo vzdelávaní – On-line ateliér dizajnérskeho navrhovania. Projekt KEGA.
- 12.) Výročné správy o činnosti fakulty v rokoch 1997 – 2004.
- 13.) prof. J. Kepl, prodekan pre vedeckovýskumnú činnosť a publikačné aktivity, otvoril problém vo svojom programovom vyhlásení na rok 2004 v článku Ako ďalej vo vede? v Informačných listoch FA STU, roč. 10, č.4-5, a v materiáloch a v vystúpení k bodu 6. Informácia o vedeckovýskumnej činnosti ma rok 2005, na 10. zasadnutí VaUR FA STU dňa 14.12.2004.

Recenzný posudok

Príspevok odráža odborné zázemie autorky, ktorá zasvätené píše o oblasti, ktorá je jej dokonale známa. Možno ho rozdeliť na dva tematické celky. V prvom poskytuje prehľad podmieňujúcich činiteľov pre vedeckovýskumnú činnosť nielen na Fakulte architektúry STU, ale v univerzitnom prostredí vôbec, v druhom ponúka formovanie vedeckovýskumnej činnosti na fakulte po roku 1990 a prierez nosných fakultných výskumných projektov. V prvej časti venovanej legislatívnym, hodnotiacim, finančným, personálnym východiskám vedeckovýskumnej činnosti výstižne zdôrazňuje nevyhnutnosť vedeckovýskumnej činnosti: prvým dôvodom je relatívne vysoká miera nezávislosti univerzity

v ponuke študijných programov a obsahu ich naplnenia, druhým dôvodom je potreba dokladovať túto spôsobilosť práve na základe výsledkov vlastnej bádateľskej činnosti a zveľaďovania poznatkov. Spojenie vzdelávania a vedy je obsiahnuté ako *conditio sine qua non* v poslaní univerzity: uchovávať, šíriť a rozvíjať poznanie. So zveľaďovaním poznatkov súvisí aj kvalifikačný rast pedagógov, nevyhnutnou podmienkou, ktorého je i dosiahnutý vedecký profil uchádzača a jeho uznanie vedeckou komunitou.

Mimoriadne dôležitým stimulom pre vedeckovýskumnú činnosť je i ďalšie financovanie, ktorého výška čoraz viac závisí od kvality podávaných projektov a dosiahnutých výsledkoch. Situáciu výstižne ilustruje tabuľka s prehľadom dotácií z rozpočtu MŠ SR na vedu a výskum FA STU v rokoch 1990 – 2004, ktorá je uvedená v nosnej tematickej časti venovanej výskumu na FA STU. Cenný je autentický pohľad autorky na dávnejšiu (pred rokom 1989) i nedávnu históriu vedeckovýskumnej činnosti na FA STU, s odvolávkami na dobové „vonkajšie podmienky“, ktoré vo väčšej alebo menšej miere ovplyvňovali túto oblasť činnosti tak vo vecnej, ako aj v organizačnej polohe.

Jedinú výhradu by som mal k formulácii „...vysoká škola by mala zabezpečiť...“ (str.11 Špecifiká FA STU). Ak vychádzame z klasickej definície univerzity ako spoločenstva pedagógov a študentov, tak zodpovednosť za naplnenie poslania univerzity: *uchovávať, šíriť a zveľaďovať poznanie*, leží na pleciach každého člena tohto spoločenstva a nemožno ju posúvať do amorfnej inštitucionálnej polohy. Je neoddeliteľnou súčasťou povinností každého člena univerzity, pedagóga i študenta, čo uvádza i autorka v záverečnom odstavci časti Legislatívne východiská.

prof. Ing. arch. Julián Kepl, PhD.